

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Samba'ta. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 flor., pe siése luni 2 flor. 25 cr., pe trei luni 1 flor. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Anuntiu de prenumeratiune

la

AMICULU SCÓLEI

pe sem. II-lea.

In curendu suntem la finea semestrului primu, candu totu odata va espirá si tempulu abonamentului acelor'a, cari s'au abonatu numai pe semestrulu primu. — Tempulu cu ideile lui civilisátore inaintéza cu pasi gigantici, popórele ce voru a se conservá si inaltia nu trebuie se intardie nici unu minutu, din contra trebuie se profiteze de tóta ocasiunea, se dispuna de tóte midilócele ce posiede, pentru-cá se progreseze si se-se inaltia cu ideile tempului. Scól'a este vehicululu capitalu ala civilisatiunei, fora de ea astadi suntu desierte si ilusorii ori-ce alte sperantie si midilóce de conservare si inaintare.

Acésta fóia nepretentiósa totu de un'a dela aparinti'a ei de 3 ½ ani s'a silitu din tóte poterile de cate a potutu dispune a latí in poporulu romanu cunosciintiele dupa care trebuie se-se desvólte invetiamentulu, se se formeze anim'a si se-se conduca si educe fraged'a tinerime. In catu ea a corespunsu chiamarei sale in grelele impregiurari in care s'a aflatu, la-samu la just'a judecata a onor. publicu; mangaerea nóstra a fostu spriginirea caldúrea care am aflat'o totu de un'a si speramu a o aflá si de aici inainte, nevoindune si noi din parte-ne a face tóte cele posibile pentru multiemirea onor. publicu cetitoru si pentru d'a corespunde chiamarei. Invitamu deci la prenumeratiune pe alu doielea semestru.

Conditiiunile remanu totu aceleasi: adeca pe unu anu intregu 4 fi.; pe o diumetate de anu 2 fi. 25 cr. pe unu patraru de anu 1 fi. 25 cr. Prenumeratiunea se póte face pela dd. corespondenti, la tóte libreriele precumu si la aceia cari tragu carti de vendiare din libreri'a d. S. Filtsch. — Éra pentru Sibiiu pe anu e 3 fi. 40 cr.; pe ½ anu 1 fi. 95 cr., si pe ¼ anu 1 fi. 20 cr. Pentru tieri straine pe anu 30 piastri, pe ½ 16 piastri. Abonamentulu se póte face in Romani'a la Socek & Comp., libreriu in Bucuresci. — Pentru colectanti dela 15 esemplare se dà unulu rabatu. — Rogamu pe doritori a-se grabí cu prenumeratiunea, cá se ne potemu intogmí cu tiparirea esemplareloru.

De pe anulu 1863 se afla inca pucine esemplare dela inceputu.

Sibiiu, Iuniu 1863.

Redactiunea.

Diet'a si scól'a.

Au trecut doi ani de asiá numitu constitutionalismu, bá éta si alu treilea de diumetate. Tóte cestiunile de viétia au fostu cernute, unele resolvate incatu-va, altele chiar' si deplinu, ér' altele in calcite si intortocate inca si mai tare de cumu fusese la inceputu. Farulu la care cinteau toti, séu cea mai mare parte, cá se-i mai lumine in valurile politice — erá diet'a; si éta ca acésta dieta acumu e chiaru la usia. Tóte diarele politice din patria suntu pline numai de cestiuni si dispusetiuni relative la dieta, numai noi cu scól'a tacemu tacerea pescelui.

Onoratulu publicu alu acestei fóie, si cu specialitate invetiatorimea din Ardealu va asteptá, si e indreptu se astepte, óre-cari desluciri de pe campulu invetiamentului facia cu diét'a ce ne stá inainte; se-le spunemu ca óre scól'a are se astepte ceva dela acésta dieta.

Invetiamentulu e cea d'antaiu si cea mai grava cestiune vitala nu a unui poporu, dar' chiar' a unui statu; acest'a, multiemita spiritului tempului, e unu adeveru recunoscutu astadi de tóta lumea. Ar' urmá dara cá prim'a in grigire, fia aceea de ori-unde, se aiba in privire invetiamentulu séu instructiunea publica. Dar' cu parere de reu trebuie se constatamu, ca acésta autaietate numai in pucine locuri pan' acumu si-a potut'o eluptá invetiamentulu; alte cestiuni politice cerbicóse l'au indelungatu, l'au respinsu cu totulu séu i-au datu unu locu numai dupa usia. In un'a din aceste pusetiuni se afla invetiamentulu la noi. — De doi ani si diumetate scólele nóstre se afla in o totala neingrigire. Absolutismulu, se fimu drepti, s'a ingrigitu mai multu de scóle, le-a inaltiatu si consolidatu in catu-va; constitutionalismulu n'a facutu pan' acumu nimicu pentru ele, bá elu in locu d'a-le inaltia le-a surpatu, in locu d'a-le consolidá le-a dismembratu, si le-a chiaru demoralisatu, ca-ci ele d'o parte au remasu in o

totala neingrigire, d'alta parte in arbitriulu celu mai desfrenatu. Din tóte partile plangeri, din tóte partile vaerari, din tóte partile injurii; promisiuni si vorbe din unele parti, dar' fapte nimicu . . . nimicu, séu numai spoeli fora traiu si fora pretiu. Ei! dar' scólele au consiliarii loru. O dómne, dar' doi ómeni de aru avé braciule lui Briareu, si capulu lui Ioe si nu voru fi in stare se-le smulga din desolatiunea in care se afla, si cu atatu mai vertosu ca activitatea le e fórtu restrinsa.

Éta asiá stau scólele nóstre pre candu se deschide diet'a. Va face óre diet'a ceva inbunatatire, organisari in invetiamentu? Éta intrebarea la care ne vedemu siliti a respunde mai nainte d'a vedé rezultatele acelei diete! Ceea ce potemu prevedé noi, precumu ori-care altulu, care a observatu bine precedentiele din alte diete, nu e nici de cumu in favórea acestei intrebări. Fatalitatea a voitu cá noi, pan'a ajunge se ne intielegemu si se luamu iniciative pentru solutiunea unoru cestiuni umanitare destulu de grave, precumu e invetiamentulu si alte multe . . . multe, care le cere imperiosu prosperarea si inaltierea patriei nóstre, — a voitu, dîcu, cá noi se ne certamu ca óre dieu suntemu in viétia séu ba, ca óre dieu avemu dreptu se traimu séu ba. Si éta aceste cestiuni voru respinge si asta data de pre més'a dietei grav'a cestiune a invetiamentului, séu si in casulu candu nu o ar' respinge de totu noi totusi ne indoimu d' asta data de óre-cari rezultate pipaite in favórea invetiamentului. Lipsese invetiamentului nostru suntu legionu, si numai pentru o solutiune aprocsimativa pentru antai'a data, s'ar' cere si tempuri si animi cu multu mai linistite de cumu se paru a fi in diu'a de astadi. Si astu-felu din acestea, precumu si din alte cause despre cari de alta data, avemu temeieri prè fundate d'a ne teme, ca cestiunea invetiamentului, totu astu-felu vá remané si dupa dieta cá si pan' acumu, déca nu ne vomu silí noi de noi a o resolvá catu de catu (deplinu n'o putemu) pe alte cali. Si ceea ce dîceam inca in 1861

totu in acesta f^oia, cu anima sdrobita trebuie s'o repetamu si astadi :

„Sustienerea si ingrigirea sc^oleloru populari e repusa adⁱ in man'a statului preotiescu. Statulu civile e incurcatu in alte cnestiuni de vi^etia: in apararea drepturiloru natiunali, asi^a catu de o cam data pe langa cea mai prompta voia nu-i d^a man'a a-si int^orce atentiunea si asupra instructiunei in genere s^eu cu specialitate asupra sc^oleloru populari. Dupace drepturile natiunali ne voru fi odata asecurate, atunci pe langa activitate urm^eza de sine si prosperarea sc^oleloru populari, acaroru esistintia apoi nici de cumu numai p^ote fi periclitata fara de a se sugrum^a ^era^si totu ce-i natiunale. Deci statulu preotiescu cade sub mare si grea repundere la tribunalulu nunumai natiunale, ci chiar' si divinu pentru scaderile si abuserile cari se voru viri in sc^olele populari in acestu intervalu. Dorere inse ca aceste pe unele locuri le-amu vedⁱutu pan' acuma. Pr^esantⁱele Sale dd. Eppi suntu datori si rogati pe totu ce e santu si natiunale, c^a se supraveghieze cu ochi de Argusu subalternii sei, si pe aceia cari s^eu din lasitate, s^eu din patima, s^eu din orice interese blastemate vreu a aduce in confusiune si totala decadintia sc^olele populari, se-i traga la dare-desama si se-le resplat^esca dupacum merita.“

Éta ce dⁱceamu atuncea si mai dⁱcemu inca si astadi.

Singur'a deosebire intre cele ce le dⁱcemu acuma si cele ce dⁱceamu si atuncea este, ca atuncea nu aveamu consiliari scolastici; caci unulu esise din activitate cu schimbarea sistemei guvernamentale; ^er' de altulu ne scapase d-dieu abi^a si abi^a, dar' acumu avemu consiliari din sinulu nostru.

Tragica er^a puse^tiunea sc^oleloru candu seriamu acelea, totu asi^a e si astadi cu f^orte pucina deosebire. Intr^eba preutⁱmea, ca dece nu se ingrigesce de sc^ole d^eca se tiene asi^a tare de ele, si ea ti-va raspunde, ca derega-

toriile civile nu-i dau mana de ajutoru, apoi ea singura nu p^ote. Asi^a este, dar' intr^eba apoi deregatoriile civile, si-ti voru raspunde, ca preutⁱmea nu-i lasa se-se mestece in trebile scolare, fiindu-ca acelea aru fi numai compe^tinti'a preutⁱmei. Cui se credi? Fora indoi^ela toti voru fi de vina mai multu s^eu mai pucinu; caci s'a bagatu in ^osele n^ostre dulcele far niente, o nepesare turc^esca, o lene chines^esca. De altu-mentre scimu pr^e bine cele ce urmara a se face anu in comitatulu Dobocci si alu Huned^orei si in muntii apuseni, scimu ca iniciativele luate pe acolo le-au paralisatu diferintiele de cari vorbiramu. Comitetele comitatense misicat'au ceva in fav^orea sc^oleloru? Pe catu scimu, nimicu, s^eu de au misicatu in pr^e pucine locuri, n'au scosu nimicu la capet^eiu. Deca diet'a nu va face nimicu, d^eca noi de noi n'am^u facutu si nu vom^u face ^er' nimicu: atunci apoi adio prosperare, adio lumina!

Cum trebuie se fia intognite problemele matematice si cum se se rezolveze?

Deca voimu c^a scolarii se p^ota trage folosu in vi^etⁱa practica din matematic'a ce o inv^etia ei in sc^ola, d^eca voimu c^a se facemu scolarii se se familiariseze cu ea si se-se profaca ^oresi cumu in sangele loru, ^er' nu se-se instraine si se-se sparia de ea: trebuie c^a se facemu atentu pe invetiatoru la ^ore care principii de care are ase tien^e la invetiam^entulu matematicu.

Temele form^eza simburele invetiam^entulu matematicu, si dela procedur'a care o va observ^a invetiatorulu in intognirea si rezolvarea loru va depinde atragerea s^eu instrainarea scolariilor de matematica. Pentru aceea trebuie se ne punemu si se raspundemu intrebarea: Cumu trebuie se fia intognite problemele matematice, care invetiatorulu le d^a scolariilor se se le resolvez'e pe a-casa s^eu in sc^ola? De aci deriva inca si o alta intrebare: Cumu trebuie se proced^a invetiatorulu la prelucarea problemelor ce le d^a scolariiloru sei?

I. In catu s'atinge de intrebarea antⁱaia, ea cumu

trebuie se fie întoarse problemele, învățatorul are se se ține de următoarele principii:

1. Problemele, deca nu constau din numeri puri și nu au de scopu singuru numai dexteritatea tehnica s'eu mecanica, trebuie luate din deosebitele împrejurări ale vieții, dar' din acele împrejurări cari școlarul le p'ote observá și pricepe.

Cu cuvintele din urma ale acestui principiu nu voim se d'icem aceea, ca în probleme se nu vină nici unu cuventu, nici o împrejurare pe care copilulu n'o scia încă mai de înainte; din contra voim, că copilulu prin problemele matematice se fie condusu și bagatu cu încetulu în t'ote formele și cazurile la cari trebuie folosită matematica în viața practica de t'ote zilele, în care va intrá și școlarul după ce va crește. Se înțelege de sine ca problemele nu trebuie laate din împrejurări d' acelea ale vieții, cari copilulu nu le cunósce de felu, nu are nici o idee despre ele, pentru-ca elu atuncea nu se p'ote orientá, nu se p'ote desbetá ca cumu se întâmplă în viața, ceea ce i-a datu învățatorulu înveluitu în nisce numeri.

Trebuie se mai adăugem și aceea, ca învățatorulu prin problemele sale se se încerce a aduce pe școlari și pe terenulu geograficu, istoricu, naturalu și fisicalu. Prin acést'a nu numai ca deschide elu școlariilor unu câmpu largu și variu pentru problemele matematice, dar' totu d'odata le imprimă mai bine în minte cele ce le-au învățat ei din acele obiecte.

2. Problemele matematice se fie luate totu de un'a din materii d' acelea, cari se tractéza atunci cându se dau problemele, afara de unu casu, cându adeca se repetéza cele ce s'au învățat odata.

Acést'a este o procedura foarte naturală, pentru-ca școlarul nu mai asiá se va aprofundá și se va silí se pricepa materi'a care i se propune, numai asiá si-va întipări bine în minte cele ce i le propune învățatorul, și care elu trebuie se le înveție. Ér' deca învățatorul va resolvá din o nouă operațiune numai unu exemplu de probă, și apoi după aceea pe școlari i va încarcá cu o multime de exemple din aceea operațiune, atunci se scie învățatorul, ca ce e dreptu, va înainte dexteritatea mecanica a școlariilor, dar' ce se ține de acitierea și întărirea facultatilor cugetătoare nu va face chiar' nimica, și școlarii voru fi numai nisce machine. Pentru aceea învățatorul se de școlariilor totu de un'a numai exemple de acele

și numai atatea care sunt neapăratu de lipsă pentru-că se-se deprindă și se petrunda materi'a care le-a propus'o, dar' elu astu-felu se întoarse problemele catu totu de un'a în ele se-se repetéze și cele ce le-au învățat mai înainte. Afara d'acestea învățatorul la finea fie-carei partite se de școlariilor și problemele asiá numite micste, în cari se fie împlinite diversele graduri de operațiuni, cari le-au învățat pân' aci.

3. Problemele se fie întoarse după stadiulu dezvoltării spirituale a școlariilor, adeca nice p're grele dar' nice p'ri ușoare.

Accea ce nu va fi întoarsu după priceperea școlariilor, aceea ce nu va jacea în sfer'a petrunderii lui, aceea școlarii firesce, nu voru poté s'o pricepa nici odata, nu voru poté se traga nici unu folosu seu numai după o pierdere mare de tempu și multa bataia de capu. Cându învățatorul ține mai multu pe școlarii și de cumu sunt, i crede mai pricepuți și mai dezvoltati de cumu sunt ei în adevéru, atunci elu d'o parte va trebui se p'erdă tempu multu până i va face se pricepa oare-cumu și cumu cele ce le propune, ér' de alta parte școlarii nu voru castigá nimicu, foră se voru face numai nisce machine. Acést'a apoi ar' fi o mare greșelă din partea învățatorulu, și astu-felu elu trebuie se-se feréscă a-le dá astu-felu de probleme. Scopulu învățământulu matematicu se p'ote ajunge togma asiá de bine prin probleme mici și simple, ba încă mai bine și mai ușoru, decatu cu probleme mari și încalcite.

Mai cu sama se-se siléscă învățatorul se nu de școlariilor probleme p're grele pe acasă. Greutățile ce le întâmpină i desgustéza și i face ce caute ajutoru pela alții prin ori-ce mijlocé, de unde se nascu însietătorii, cari strică caracterulu copiiloru.

Pre cumu nu suntu de recomandat ba chiar' de reprobatu problemele p're grele, togma astu-felu e și cu cele p'ri ușoare, pentru-ca aceste paraliséza ori-ce încordare, enervéza facultatile cugetătoare ale școlariilor.

(Vá urmá.)

Materiale de instruciune.

Conversatiunile unui parinte cu copii și din istori'a naturală.

(Urmare din Nr. 11.)

Tatalu și-adună odata copii ér' pe lungă elu, și întreba din cele ce le spusese mai înainte. Copii re-

spundu tă tôte. Tatalu se bucura ca ei le tienu tôte asiá bine in minte, si incepe a le povestí mai incolo.

Tatalu. Acumu avemu se vorbimú despre lupi, caci ei inca se tienu de genulu caniloru. Lupulu traesce in tienuturile cele mai reci, dar' iérn'a candu susu la muntie frigu tare si nu afla nimica de mancatu se cobóra diosu in aretulu sateloru, si uneori nóptea se arunca in staulele oiloru. Elu e fôrte flamingiosu, de aceea se dice si despre ómeni: manca cá unu lupu. Se afla lupi negri si albi, dar' cei mai multi suntu galbeni-surii, séu albi-surii. Lupulu e catu unu zavodu de mare, are ochi ageri si hotiosi, elu merge tupilisiu si mai cu sama candu vrè se rapésca. Dar' fiindu ca voi, dragii tatii, mi-ati respunsu asiá bine la cele ce v'am intreatu, voiú se ve spunu o poveste cu lupulu si cu lautarulu. Unu ciganu lautaru fusese intr'o nópte si dísese cu ceter'a la o petrecania. Asiá cam dupa mediulu noptiei elu pléca catra casa, pentru-ca erá din unu altu satu vecinu; dar' avea se tréca prin o padure. Elu, ce face ce nu face, se ratecesce prin padure, si amblandu incóce 'ncolo ca dóra dà de cale, cade intr'o grópa, care o facuse unu venatoru cá se cada lupi in ea si asiá se-i prinda si se-i omóra. Bietulu lautaru se inspaimantá fôrte vediendu ca a cadiutu afundu pre aci in diosu, dar' spaim'a lui fù si mai mare candu semlí ca a cadiutu pe óre-ceva viu, care d'o data si sari susu si elu cadiù la pamentu, dar' se sculá iute insusu si stete incrementu, ca ce póte se fia acést'a; vediù inse indata sclipindu óre ceva cá dóue lumini, si i plesni apoi prin capu ca nu póte fi alt'a decatu unu lupu, pre cumu si erá. Elu n'aveá in mana decatu ceter'a, si incepù a dice cu ea; lupulu inca incepù a hauní, si audíndu-lu cei alalti lupi din padure, incepura si ei a hauní. Sermanulu lautaru, caruia i erá d'ajunsu unu lupu pentru-cá se móra de frica, audíndu pe atatia lupi hauníndu i se parea ca totu mai tare se apropia si acumu, acum o se-lu mance. Lautarulu totu aruncá ochii spre ceru se véda óre nu se mai lumina de diua, ca numai potea dice, si mai bine ar' fi voitu se taie diece ani la lemne de catu se dica in nóptea aceea acolo la lupu. Dar' mai nainte d'a se face diua, i se rupesese dóue córde la cetera, si mai dicea numai pe dóue; si de se mai rumpeau si aceste dóue lupulu, indata-lu imbucá, caci elu flamendíse si mai tare de haunitulu celu multu, dar' audíndu ceter'a i placeá si lui. Se crepá de diua candu éca vine venatorulu, ca-ci audíse din departare pe lupu hauníndu, ér' pe ceterasiu l'audíse numai candu se apropiase bine de grópa, si

aflandu aci pe bietulu lautaru, lu scóte afora, apoi omóra lupulu. Lautarulu se luà si se duse acasa, povestí pretiniloru sei intemplantu, si se jurá ca elu de aci in colo mai bine se va hrani numai cu ciocanulu, caci elu erá fauru, si asia a si facutu.

Niculitia. Frumósa poveste!

Mariór'a. Dar' sciú ca bietului ciganu nu i-a parutu nici de cumu frumósa.

Tatalu. Mai rapitoru si mai primejdiosu decatu lupulu este siacalulu, care scóte trupurile din mormenturi si le manca; colórea lui e galbena-auria si suria. Elu traesce prin Bengalia si Africa de média-nópte. -- Hien'a, care traesce mai cu sama prin Africa, este mai crunta si mai primejdíosa si decatu siacalulu; ea inca scóte trupurile din mormenturi, ba intra chiar' prin sate si navalesce asupra ómeniloru.

Ionitia. Catu e de bine ca nu suntu si pe la noi hiene, ca atuncea ne-ar' fi frica se esímu afora la campu se ne jucamu.

Tatalu. Se ve spunu ceva despre genulu mütieloru; dar' acumu mai antaiú nu vomu vorbí despre mütiele nóstre de casa, ci despre alte animale care se tienu de genulu loru. Aceste animale au capu rotundu, limba aspra, siese dinti ascutiti din ainte si ghiare cá la mütia. Intre aceste celu de antaiú e leulu, care se si numesce regele animaleloru. Elu are o cautatura si unu ambletu maiestaticu; are unu trupu lungu de 5 pitióre, cu peru galbenu-suriu. Barbatusiulu are o cóma mare, si in vervulu códei o tufa mare de peru. Leulu e fôrte tare, elu numai cu o lovitura indata desiala unu calu, si cu cód'a lui lunga de dóue pitióre numai din o lovitura omóra omulu. Elu ambla nóptea la rapitu, si numai candu e flamendu tare navalesce asupra omului. Dar' cu tôte astea leulu este unu animalu fôrte primejdiosu, si de aceea si ambla ómenii tare dupa elu se-lu veneze. Leulu se mai afla acuma numai prin Africa si in unele tienuturi din Asia.

Mariór'a. Dar' trebue ca venatulu de lei e fôrte primejdiosu, adeseori cu punerea capului.

Tatalu. Asiá e, eu ve voiú spune o intemplantu. Unu venatoru, care vedi bine mai avé si alti ómeni pe lunga sine, dà d' unu leu in nisce tufe. Ei in data se intinsera in giurulu tufeloru si incungiurara leuiu, si incepura alu ziderí cu canii. Leulu vediendu-se strimtoratu si veníndu in furia, se aruncá asupra venatorului care erá calare, si-lu trasa indata diosu de pe calu; cei alalti imeni fiindu nisce fricosi o luara la talpa. Bietulu venatoru, candu l'a trasu leulu de pe calu, elu

inca a trasu din téca hangerulu ce l'area cu sine, si a inceputu a spintecá leulu pe unde ájungea, si asiá s'aluptatu óre-catu-va, pana candu in urma leulu a cadiutu totu spintecatu, dar' venatorulu inca, fiindu totu sfasiatu, a mai trairu dóue dile si a muritu.

— Pe la noi inca vinu cate odata lei imblanditi, ce-i arata pe bani. Dar' mai primejdiosu si mai infioratoru decatu leulu, este tigrulu. Acestu animalu cruntu si pofitoru de sange, traesce prin partile cele mai fierbinti ale Asiei; elu este mai mare si mai tare si de catu leulu. Tigrii s'ar' inmultí fórtie tare, fiinduca femel'a face cate patru pui odata, dar' barbatusiulu de multe ori si-omóra si-si manca puii sei. Elu are o limba lunga si rosia cá sangele si nu suferé in aretalu seu altu animalu rapitoru. — Panter'a traesce prin Asia si Africa; este ceva mai mica decatu unu zavodu; are pele sura-galbía cu pete negre. Panter'a iaca e rapitóre, dar' e si fricósa, si de aceea ea inca-si pandesce prad'a sa cá vulpea, si este fórtie iute. Se ve spunu despre acést'a unu esemplu. Unu tieranu se duce si elu odata intr'o menageria se véda fierele selbaticé. Se totu uita in cóce in colo pela cele fiere, pana candu ajunge la pantera, dar' ea stá culcata in colivi'a ei; tieranulu vrea s'o véda in petióre, si asiá socoti elu se bata cu man'a in gratele ca se-se scóle susu, dar' candu elu intinse man'a, panter'a inca sari cá fulgerulu susu si-lu apucá pe tieranu de mana si tóta i-o sfasiá. — Leopardulu are piele pestritia si e fórtie pretiuita. In Arabia, Persia, India orientala si in China se afla unu felu de pantera catu unu cane de mare cu piele alba cu pete negre, acésta inca e primejdíosa. Cu pantera sémena fórtie tare tigrulu americanu séu jaguarulu. Linesulu séu risulu se afla prin Germania, Italia, Siberia si si pe aici pe la noi, elu are piele sura-ruginía cu pete sure. Sér'a se sue pe cate unu arboru si de acolo pandesce prad'a sa si catu ce se apropia de elu cate unu animalu, i sare in spate si-implanta gur'a si suge sange. — Acumu se vorbimu ceva si despre mûtia. Cine-mi va sci spune ceva despre ea?

Marior'a. Mûti'a e unu animalu fórtie folositoru, pentru-ca prinde siorecii si clotianii din aretulu casei.

Niculitia (Mariórei la urechia: eu sciú cá nu voiu laudá-o). Mûti'a este unu animalu viclénu, reutatiosu, necredintiosu si chiar' stricatiósu, ca-ci se baga pe totu locul unde semte lapte, carne, ba carnea o scóte chiar' si din ól'a dela focu, manca si óuele si une oreá si puii cei mici de gaina.

Tatalu. Tu inca ai dreptu Niculitia, dar' totusi mûti'a mai multu folosesce de catu strica. — Se afla si mûtie selbaticé, cari au peru negru-suriu. Se afla mai multe soiuri de mûtie; in Chin'a se afla unu soiu cu urechile lungi debelazate cá la unii cani. Totu d'aici se tienu si animalele trândave, dintre care mai de insemnatu e trândavulu séu bradipulu; elu are facia cá de moima si la petióre trei unghii lungi; traesce pe arbori si se hranesce cu frundia si cu muguri, si colórea lui in form'a scórtie ei de pe arbori.

(Vá urmá.)

Varietati.

— Unu farnalu (cuptoru) cu pane descoperitu in Pompei'a. Lucrarile de sepaturi, ce se urméza cu multa activitate si inteligentia la Pompei'a sub directi'a d-lui Fiorelli au descoperitu acuma o casa intréga de panaria, cuptorulu erá inca inchisu c'o usia de feru avendu dóue manusi. Candu au deslipitu usia au vediu ca farnalu era plinu cu pane astfelu dupa cumu au fostu asiediate acum 1748 de ani. Panile erau la numeru de 82, si sub raportulu marimeii, formeii si a tuturoru particularitatiloru caracteristice afara de greutate si de culóre, se pareau astfelu precumu esísera din mana panarului. Ele nu portá nici numele panarului nici altu semnu particularu, suntu rotunde avendu unu diametru de 20 centrimetri, turtite dar' pucinu apasate in centru, fora indoiala de cotulu lucratorului, iar marginile suntu pucinu ridicate; sunt inpartíte in optu parti egale prin nisce linii ceva cam adunci care pléca cá radiele din centru, culórea loru este inchisa, suntu tari, dar' fórtie usióre.

Bravulu panaru din Pompei'a candu bagá elu in cuptoru panaa trebuinciósá clientiloru lui pentru a dou'a di, i-ar' fi pututu trece óre prin gandu ca panile lui nu voru vedea lumin'a de catu aprópe peste 1800 ani?

— Basa comun'a a tuturoru feluriloru de chartia este unu felu de fibre testile séu firele unei plante. Trentiurile nu suntu altu nimica de catu asemenea fire vegetale. Daca in locu de trentie séu de fire uscate de inu si canepa, s'ar' fi facutu chartia d'a dreptu din fire noii de inu si canepa, acésta chartia ar' fi multu mai buna, dar' si multu mai scumpa de catu cea actualé; vrendu dar' a esperimenta cu trentie de panzeturi de cucuruzu, a trebuitu mai náinte se produca aceste panzeturi; acést'a s'a si facutu si a reusitu (isbititu); caci s'a probatu ca printr'o metóda simpla, se

póte estrage din cucuruзу fire textile capabile d'a face o pandia intocmai cá pandia de canepa.

Proverbulu díce „lucrurile bune si rele vinu tóte in gramad'a.“ Asta s'a aratatu si la cucuruзу unde totu d'odata s'a descoperitu, ca din cocenii porumbului póte se se faca unu felu de coca cá de faina, ba inca care are avantajú ca póte se remaie luni intregi si se nu se strice.

Basatu p' acésta, a inceputu acumu in pandiaria a formá unu articolu de comerú din frundi'a uscata de porumbu care le pune in saci si le trasportá departe pana la fabricile de pandia si de chartia; insa frundiele trebue se fie catu se póte de uscate si curate (nemenjite). Uscaciunea lorú se póte face la campu, mai cu séma la noi unde chiar' in timpulu culesului porumbilorú, tómn'a este inca pré frumósa. Recomendamu acésta inventiune nóue agricultorilorú nostri, care, cu timpu póte voru procurá tierei o sorgintie (isvoru) nóua de bogatiá.

(Natura).

Nr. 28 - 1.

Insciintiare. Subscrisulu presidiu alu Asociatiunei transilvane, luandu in consideratiune imprejurarea momentósa, ca tempulu adunarei generale din estu anu tienende la Blasiu, cade tocma pre tempulu tienerei Dietei Transilvaniei: asiá din motive fórte ponderóse, taiatorie in viitoriulu nostru nationalu, a aflatu de bine si cu scopu, deocamdata, a amaná tienerea acestei adunari generale pana la alta dispositiune.

Ceea ce prin acést'a se aduce la cunosciint'a publica. Sibiu, 11/23. Iuniu 1863.

Bar. de Siagun'a, m. p.
presiedinte.

Ioane V Rusu m. p.,
secretariu II.

O lacrima pe mormentu

lui

Pamfilu Iliutiu,

fostu studinte de a VIII, clasa gimnasiala.

Abia doi ani de díle ai tineretiei mele
Trecut'au de candu lir'a-mi in doliu s'a cantatu,
Asupra sortii crude, ce dóue floricele
Rapi din cerculu nostru in Maiulu auratu;

Rapi doi bravi atleti.

Cu-acésta rea crudime puterea nóstra juna
Aduncu fú sguiduita, aduncu fumu atacati;
Caci mórtea cea pagana anume se resbuna
In contra celorú fragedi, ce suntu nevinovati;

O tu prea tristu judetiu!

Si fér'a cea de nópte fiindu ne 'ndestulata
Cu-acele prade scumpe de cari ne-a despoiatu,
Spre tine isi fintise sagét'a veninata,
Si 'n flórea vietiei tale de'n mani ni te-a luatú,

Prea dulce fratioru!

Amórea cea ferbinte, ce-avusemu catra tine,
E care me obléga, pe tristulu teu mormentu,
Se punu o floricea crescuta 'n pieptu la mine,
S'o udu cu-a mele lacrimi, se-ti fia-unu documentu

D'alu meu eternu amoru.

Te plangu amice scumpe in lacrima cu jale
Parintii, ce in tine unu crinu plapandu priviá,
Ce le ornaí cunun'a din giurulu mesei sale
Candu intre cele lalte flori mandre te videá

Aduncu se bucurá!

Caci ei sperau sermanii in tine-o usiorare
A caruntetiei sale, ce-i prinde tempuriu,
Credindu cu neclatire, ca lung'a-le lucrare
Cu trude inmiite, ce curgu cumu curge-unu riu,
O data va 'nctéá.

Dar' candu a lorú sperantia la culme mai ajunse,
Candu tu erai cu 'nnotulu aprópe-acumu de malu,
O trista neputintia puterile-ti petrunse,
Si 'n médiulu primaverei te-a suptu unu negru valú,

Din lume-ai disparatu.

Te plangu doiosu si fratii, cu cari din pruncia
In frageda iubire cá rosele 'nfloriati;
Parentilorú spre fala, onóre, bucuria,
Vediendu ca 'n propasire cu rivna escelati,

Spre care v'au crescutu.

Doiosu te plangu amicii, cu cari in armonia
Viéti'a petrecusesi stimatu de cerculu lorú;
Caci ei vedeau in tine unu stilpu de temelia,
La alu natiunei templu, ce 'nnaltia p' unu poporu,
Ce-aduncu a fostu cadintu.

Parenti nu plangeti jalneci! voi n'ati perdutu nemica,
Caci fiulu vostru este unu ingerasiu cerescu!
Ce-a vóstre rugi la ceriuri la dieu vi le ridica,
Si insusi rugi innaltia la tronulu celu dieescu
Spre ajutorulu vostru.

Spre-a vóstra mangaere parenti pré demni de nume!
Remasu-v'au mladitie, ce mandru inflorescu;
Remasu-v'au fii nobili, sprijón'a vóstra 'n lume;
Voi albi de caruntetie in sinulu lorú fiescu
Aflá-veti adepostu.

Voi frati si-amici nu plangeti, caci bravulu nostru frate
In spiritulu seu candidu trecandu prin universu
In regiuni divine, la nalt'a deitate,
In cetele de ingeri asilulu si-a aflatu,
Si raiulu feceorescu.

Lasat'a ale lumei necasuri, fumuri rele,
Desiertatiuni nedemne, si órbe vanitati;
Si si-a alesu o viétiá, colo din susu de stele,
Prin locurile sante, d' eterne bunatati,

Ce-eternu lu-veselescú.

D' acolo elu a nóstre dureri, suspine-amare,
 Ne-ajunsuri de totu feliulu, si patime vediendu,
 Rugá-va dieitatea se 'ntorc'asa catare,
 Se verse-asa 'ndurare spre noi din candu in candu,
 Cá dór' ne-amu mantuí.

Si 'n tempulu d'agonia, candu patri'a va cere
 Cu mani ajutatóre s'o scótemu din nevoi;
 Atunci usiór'a-i umbra ne va 'nsufá putere,
 Sburandu d' asupra nóstra va fi eternu cu noi,
 Si nu ne-a parasí.

Fii binecuventata fiintia fericita,
 Ce-ai meritatu a fire in corulu ingerescu!
 Tu dulce suveniru de rivna neclatita
 Spre totu ce-i naltu si nobilu in traiulu omenescu,
 In urma ne-ai lasatu.

D' asupra grópei negre, ce ósele-ti strivesce,
 Sadescu o florica, ce nu s'a vestedí;
 Si la scheletu-ti jalnicu, ce tainicu s' odihnesce,
 Urediu se-i fia tiern'a usióra spre-a dormí,

In veci fii necnitatu!
 V. B u m b a c u.

Nr 339. 1863.

Escriere de Concursu.

La scól'a capitala romana din opidulu Resinari, care dupa aprobatiunile mai inalte se va deschide cu inceputulu anului scolasticu viitoriu 186³/₄, sunt de a se imbracá patru statiuni de invetiatori, o statiune de catechetu si alt'a de unu adjunctu. Spre ocuparea acestoru posturi se deschide prin acést'a concursu.

Salariile anuale sunt:

- pentru cele patru statiuni de invetiatori cate 350 fiorini v. a. la fia-care, 16 fior. bani de cortelu si 16 fi. 80 cr. relutu de lemne. Celu mai capace dintre docinti va fi totu odata directoru alu institutului si va primí, afara de salariulu acum aratatu, inca o remuneratiune anuala de 100 fi.;
- pentru unu catechetu la scól'a capitala si scól'a feteloru impreunata cu acestu institutu 450 fior. léfa anuala, 16 fior. bani de cortelu si 16 fi. 80 cr. relutu de lemne;
- pentru adiunctulu de invetiatoriu 150 fi.

léfa, 16 fior. bani de cortelu si 16 fior-80 cr. de lemne.

Tóte aceste salarii se voru platí regulatu din cas'a alodiala a opidului in rate lunare anticipative.

I. Competintii la posturile de invetiator voru avé a documentá:

- prin unu atestatu de botezu ca sunti romani de relegea greco-orientala;
- prin atestate bune, ca au absolvatu celu pucinu gimnasiulu inferioru cum si cursulu pedagogicu prescisu;
- cumca mai sciu bine celu pucinu un'a din cele dóue limbi neromane ale patriei (german'a, magiar'a);
- daca au mai implinitu undeva ori nu, servitiulu de docinte si cum?
- cumca au dusu o viétia morala si au avutu purtare politica nepatata.

II. Concurintele la statiunea de catechetu asemenea va avé a-si dovedí calitatile cerute in puntele precedente 1 si 2., unde vine a se adaoge si absolvarea cursului teologicu, 4. si 5. — Catechetulu acést'a va avé se fia liberu de tóte alte ocupatiuni si obligatiuni parochiale, prin urmare fara de parochia.

III. Concurintele la statiunea de adjunctu va avé a dovedí calitatile recerute in puntele 1. si 5., cum si ca au finitu cu succesu bunu atate studii, catu se póta pe deplinu corespunde chiamarei sale de adjunctu invetiatorescu, de sine se intielege, ca si cursulu pedagogicu.

Competintii la oricare din aceste 6 statiuni, au a-si tramite cererile loru provediute cu tóte dovedile despre cele amintite, la oficiulu subsemnatu (post'a din urma Sibiiu) celu multu pana in 1. Augustu n. 1863, cá actualu alegeriloru se se póta inaintá de timpuriu la locurile mai inalte spre intarire. Concurintii la statiunile de docinti, carii se sciu deplinu apti pentru purtarea oficiului de directoru, au a-si esprimá in cerere si acést'a dorintia a loru, cá dupa alegerea celoru 4 docinti se se póta face indata si alegerea de directoru, in speranti'a incuviintiarrii mai inalte.

Resinari, 6. Iuniu 1863.

Oficiulu opidanu.